

PAGINA 3

'We moeten kritisch naar religie blijven kijken'

PAGINA 5

'Je voelde emotie door de zaal trekken'

PAGINA 7

'De vastenperiode als geestelijke wasbeurt'

VERDER: Op de rand van de twijfel ■ Vieren dat het goede overwint ■ Niet kunnen vergeven is een ziekte ■ Asielzoekers willen meedoen ■ De grillen van Maartje

300-jarig bestaan Haagse Oud-Katholieke kerk

De schoonheid van de schuilkerk mag in het volle licht

De Oud-Katholieke schuilkerk in het Hofkwartier bestaat 300 jaar. Dat wordt gevierd met vier minifestivals. Wat is het verhaal achter deze prachtige kerk vol kunst die, aan het zicht onttrokken, zich tussen de Molenstraat en de Juffrouw Idastraat bevindt?

De houten vloer van de zolder kraakte, het werd te gevaarlijk voor de katholieken die in de achttiende eeuw de kleine schuilkerk heimelijk bezochten', zegt Leen Wijker, pastoor van de Oud-Katholieke parochie van de Heilige Jacobus en Augustinus. Katholieken moesten ondergronds door de opstand tegen Spanje en de strijd met de protestanten. Ze moesten betalen voor ontheffing van antikatholieke maatregelen. Op zolders en in pakhuisen en schuren vonden ze elkaar. 'Maar doordat de toenmalige pastoor Willem Frederik van Dalenoord goed contact had met de Haagse Hervormde Gemeente en het stadsbestuur kreeg hij rond 1720 toestemming om deze kerk te bouwen – al moest hij wel steekpenningen betalen.' 'Vanaf de straat mochten er geen klokken of toren te zien zijn', voegt Patrick Pranger van de culturele commissie Schuilkerk Den Haag toe.

'Vanaf de straat was geen klok of toren te zien'

Vaak hebben schuilkerken slechts aan één kant ramen om niet op te vallen. Maar omdat deze kerk op een erf werd geplaatst tussen huizenrijen, mocht hij aan twee kanten glas. De schitterende kerkzaal is bereikbaar via een

gang vanaf de Juffrouw Idastraat of via de kosterswoning aan de Molenstraat. Inmiddels heeft het bouwencomplex ook enkele appartementen. De zolderkapel boven het oude pastoorshuis waar de diensten in de achttiende eeuw plaatsvonden, wordt nog steeds gebruikt voor vieringen en meditaties. Pranger geniet elke zondag van alle schoonheid: 'De kerk is gebouwd in de Franse barokstijl, sterk beïnvloed door architect Daniël Marot, zoon van de Franse hofarchitect Jean Marot.'

Op de schouders van Augustinus

De ins en outs worden uitgelegd in het boek *De kleine kathedraal* van Wietse van der Velde, de voorganger van de huidige pastoor. Het boek verscheen ter ere van het 300-jarig bestaan van de kerk en kleurenfoto's tonen alle pracht en praal. Wijker: 'Alles is specifiek voor deze kerk ontworpen. Uniek is de grote preekstoel waarin je de symbolen van de evangelisten gebeeldhoudt ziet. De prediker staat letterlijk op de schouders van de heilige Augustinus. Wij zijn beïnvloed door deze kerkvader, die bekend is geworden om de genadeleer. Het besef van zonde en schuld is aanwezig in de liturgie. Genade ontvang je van God en die kun je niet zelf bewerkstelligen.' De communiebank bestaat aan beide zijden uit houtsnijwerk, normaliter is dat één kant. Tijdens de Museumnacht konden

Pastoor Leen Wijker en Patrick Pranger voor het altaarschilderij met de verheerlijking van Jezus op de berg Tabor.

bezoekers zich op ligkussens vergaapen aan het plafond. Tevens is er moderne kunst. 'Omdat we ook van deze tijd zijn', aldus Wijker. De kerk wil midden in de maatschappij staan en heeft leden uit de LHBT+ gemeenschap. Alles gebeurt weldoordacht en in dialoog. Wijker: 'Toen een transgender lid in mijn andere parochie in Schiedam haar naamsverandering in de kerk wilde doen, heb ik met mijn bisschop overlegd hoe ik dat het best kon aanpakken. We zijn heel serieus, alles moet ernstig gebeuren. Er is twintig jaar nagedacht over het openstellen van het ambt voor vrouwen. We gaan niet over één nacht ijs.'

Jazz

De 300ste verjaardag van de schuilkerk wordt gevierd met vier minifestivals, waarvan het laatste plaatsvindt van 21 tot en met 23 april. Vrijdagavond

komt er een jazzorganist. 'De Oud-Katholieke kerk en kunst gaan vaak samen. Kunst is ook het onverwachte: jazz op het oudste kerkorgel van Den Haag, uit 1726,' zegt Patrick Pranger. Op zaterdag komt het wereldberoemde fortepiano duo Bart van Oort en Petra Somlai. En zondag spreekt Bright O. Richards over het thema 'Daar ben je thuis'. Pranger:

'We willen uitstralen dat we een leuke gemeenschap zijn die openstaat voor iedereen. De kerk is een prachtige ruimte voor concerten, die eigenlijk te weinig gebruikt wordt door de Haagse kunstscene.'

TANYA VAN DER SPEK

INFO: SCHUILKERK DEN HAAG.NL

Schisma van Utrecht

In 1723 vond in Nederland door verschillende oorzaken het schisma van Utrecht plaats. Er ontstonden twee groepen. De ene groep respecteerde alleen het centraal gezag van Rome: de rooms-katholieken. De andere groep richtte zich tot de bisschop, dus het bisdom. Zij noemden zich oud-katholiek. Zuid-Holland valt onder het bisdom Utrecht. Er zijn drie hete hangijzers tussen de oud-katholieken en Rome: het celibaat, het openstellen van kerkelijke ambten voor vrouwen en het homohuwelijk. 'Eén worden met Rome is helaas nog niet gelukt, maar theologisch zijn er wel onderwerpen waarover we dezelfde mening hebben, zoals bijvoorbeeld het drievoudig ambt: bisschop, priester en diaken', aldus Leen Wijker.

Oorlog en vrede

Het is weer oorlog in Europa. Valt de geweldspiraal te keren? Zijn onderhandelingen mogelijk? Zijn er nu al lessen te trekken voor de nabije toekomst? Gespreksavond met Thymen Kouwenaar (strategisch beleidsadviseur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken) en Kees Nieuwerth (vanuit de Quakers bezig met oorlogs- en vredesvraagstukken). Gespreksleider is Henk Baars, voorzitter van Kerk en Vrede.

DO. 23. 19.30-21.30
U. DOOPSGEZINDE
KERK, PALEISSTRAAT 8.
TOEGANG VRIJ.

De tocht naar binnen

Willem Jan Otten vertelt over zijn boek *Zondagmorgen. Over het missen van God*. Toen de pandemie kerkgang onmogelijk maakte, besloot Willem Jan Otten van het missen van de mis een deugd te maken. Hij schreef een boek dat week na week reageert op het liturgisch jaar, volgens hem het grootste kunstwerk van de westerse beschaving. *Zondagmorgen* werd een verslag van een persoonlijke 'tocht naar binnen', dwars door alle 52 zondagen van het jaar.

MA. 20. 19.30 U. DEZINNEN, CHRISTUS
TRIUMFATORKERK, JULIANA VAN
STOLBERGLAAN 154. TOEGANG € 8.

Nederlandse kloosterzuster Marlieke in het Zwitserse Grandchamp:

‘Je laat veel los om uiteindelijk vrijheid te vinden’

In de oecumenische kloostergemeenschap *Grandchamp* in Zwitserland leven zo'n vijftig zusters uit verschillende landen en culturen, generaties en kerkgenootschappen samen. Hoe is het om je tijdelijk of blijvend terug te trekken in een klooster? Kloosterzuster Marlieke en Joke Kievit, regelmatige gast in Grandchamp, vertellen erover. En hoe verhoudt het kloosterleven zich tot meedoen in de samenleving?

De 35-jarige Nederlandse zuster Marlieke woont sinds zeven jaar in Grandchamp. In een gesprek via Zoom vertelt ze: 'Voor ons als kloosterzusters geldt dat wij ons terugtrekken om ons beschikbaar te stellen voor de liefde van God, onszelf voor God te durven zijn én er te zijn voor anderen. Zowel voor onze medezusters als voor de mensen die hier komen als gast, vrijwilliger of buurtgenoot. Luisteren naar de mensen die bij ons komen, is voor ons essentieel. Om goed naar de ander te kunnen luisteren, is stilte in jezelf nodig. Iedere gast krijgt een zuster toegewezen met wie hij of zij vertrouwelijke gesprekken kan voeren. Soms is het al genoeg wanneer iemand zijn of haar verhaal kan doen. Als het nodig is geven we een 'echo' terug, maar altijd blijven we bidden voor die ander.'

Ook zelf hebben we regelmatig een gesprek met een medezuster. Dat helpt om na te denken over wat we gehoord hebben van gasten en ook over ons eigen leven. Als we met elkaar iets moeten overleggen, spreken we

af wanneer we het erover zullen hebben. Dat is een oefening in geduld, een vorm van traag leven. Ons leven speelt zich af binnen de kloostergemeenschap, maar de wereld komt wel bij ons binnen.'

‘Goed luisteren naar de ander vraagt stilte in jezelf’

Wat beweegt een jonge vrouw om het klooster in te gaan? Zuster Marlieke: 'Toen ik 15 of 16 jaar was heb ik de kloostergemeenschap in Taizé bezocht. Daar ging een wereld voor me open. Ik heb de tijd genomen om me er verder in te verdiepen en heb ook andere leefgemeenschappen bezocht. Bij zo'n radicale keuze hoort ook dat je leert afstand te doen. Ik woonde in Amsterdam, had een appartement, een baan en geld. Dat moet je allemaal loslaten. Zekerheden loslaten en vertrouwen op wat gegeven wordt, is soms een innerlijke balanceeract, op

FOTO: GRANDCHAMP.ORG

de rand van de twijfel. Mijn drijfveer was en is het verlangen naar eenheid met God en naar Christus' aanwezigheid in en tussen ons. Ik koos ervoor om dat in een gemeenschap te doen, waarin je leert samen te leven in vrede. Uiteindelijk laat je heel veel los om vervolgens vrijheid te vinden.'

De gangbare opvatting van vrijheid is dat je zelf kunt kiezen wat je wilt, dat je alles kunt doen wat je verlangt. Is dat niet tegenstrijdig met het kloosterleven? Zuster Marlieke: 'Onze vrijheid is gebaseerd op wederzijds vertrouwen; we kunnen op

elkaar rekenen. Ik kan steunen op het ritme van ons leven en word gedragen op momenten dat ik het moeilijk heb. Het gaat erom dat je jezelf durft te zijn, dat je er mag zijn zoals je bent

en dat je dat ook beoefent tegenover de ander: dat maakt vrij.'

De Haagse Joke Kievit is een regelmatige gast in de Zwitserse gemeenschap. Zij vertelt: 'Voor de coronaperiode kwam ik vaak in Grandchamp. Ik had het nodig om me regelmatig terug te trekken uit de wereld met al zijn ellende om mezelf, God, troost en liefde te vinden in de stilte en de natuur. De coronaperiode maakte daar een eind aan. Die tijd van niet-weg-kunnen heeft me geleerd dat God overal is en zijn of haar natuur ook; van paardenbloemen tussen de stoeptegels op de Kanaalweg tot de bomen in het Scheveningsse bos. Zo is als het ware de wereld om me heen mijn klooster geworden. Door deel te nemen aan retraites in Grandchamp heb ik geleerd om het klooster in mezelf te ontdekken. Want waar je ook heengaat: je neemt jezelf altijd mee. Maar nu de periode van lockdowns voorbij is, kan ik weer terug naar Grandchamp en dat blijf ik als vriendin van het klooster ook zeker doen.'

GREET KAPPERS

GRANDCHAMP.ORG

De zusters in de oecumenische kloostergemeenschap van Grandchamp leven volgens de leefregel die geschreven is door Broeder Roger, stichter van Taizé. Voortgekomen uit het organiseren van retraites staat in hun leven de ontvangst van gasten centraal. Grandchamp is een *contemplatief* klooster, wat betekent dat er veel ruimte is voor gebed en stilte en dat het leven zich vooral binnen het klooster afspeelt.

De Haagse Vrouwendagen

‘We zijn er nog niet’

Tijdens de Haagse Vrouwendagen, van 6 tot en met 12 maart, staat de stad bol van de activiteiten rondom vrouwenemancipatie. In deze week – met op 8 maart de jaarlijkse Internationale Vrouwendag – zijn er allerlei activiteiten, zoals filmvoorstellingen, prijsuitreikingen, workshops, podcasts en lezingen. In elk stadsdeel is wel wat te doen.

Het expertisecentrum PEP ondersteunt de gemeente bij het organiseren van deze Haagse Vrouwendagen. PEP adviseert en ondersteunt op het gebied van vrijwillige inzet, emancipatie, diversiteit

en mantelzorg. Aysien Zondervan is projectleider van de Internationale Vrouwendag en coördinator van de Kartiniprijs, een gemeentelijke emancipatieprijs die jaarlijks wordt uitgereikt. Zondervan: 'Naast de

activiteiten door de hele stad heen, zijn er vier centrale activiteiten: de Ria Sikkleszing, een debatavond, een filmavond en de uitreiking van de Kartiniprijs op 11 maart.'

Genderongelijkheid

Het doel van de organisatoren is het onder de aandacht brengen van genderongelijkheid en oog hebben voor wat er op dit gebied verandert. 'We vieren wat er allemaal al bereikt is met betrekking tot de vrouwenemancipatie en we staan stil bij wat er nog te behalen valt', zegt Zondervan. 'We zijn er nog niet. Sommige vrouwen worden in dezelfde functie en met dezelfde ervaring nog steeds minder betaald, veel vrouwen zijn economisch niet zelfstandig, er is geweld tegen vrouwen en meisjes en er zijn minder vrouwen in topfuncties dan mannen. We krijgen veel positieve reacties

op de activiteiten, overigens ook van mannen.'

De Kessler Stichting organiseert jaarlijks op 8 maart de Haagse Vrouwendag voor dames die in de maatschappelijke opvang verblijven omdat ze dakloos zijn. De dag is bedoeld om de deelnemers te laten ontspannen en de weerbaarheid te vergroten. Masha Wight van de Kessler Stichting is nauw bij de organisatie betrokken: 'Naast het verwenement, willen we dit jaar meer doen met empowerment en zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe invulling. Naast de vrijwillige kapsters, manicures, pedicures, schoonheidsspecialisten en (reiki-)maseurs zijn er ook workshops, variërend van creatieve expressie tot iets met kleuren en kleding. Mogelijk komt er zelfs een boksworkshop voor het vergroten van de fysieke en de mentale weerbaarheid. Een ervaringsdeskundige vertelt haar persoonlijke verhaal, over hoe zij in staat is geweest om na de maatschappelijke opvang haar leven weer op de rit te krijgen. Dat heeft in een eerdere versie veel impact gehad op de vrouwen. Ze vinden zo'n verhaal inspirerend, een voorbeeld van hoe je uit een situatie kunt komen waarin je soms geen uitweg meer ziet. Onze kledingwinkel *Pakkie Deftig* is ook betrokken, met speciaal voor deze dag gedoneerde kleding.'

Er wordt nog gezocht naar vrijwillige kapsters en schoonheidsspecialistes die mee willen werken. Ook zijn spullen als ongebruikte toiletartikelen, samples en kleding zeer welkom.

Afhankelijk

Kariboe Bibi is dé ontmoetingsplaats voor Afrikaanse vrouwen in Den Haag. Ook hier wordt ieder jaar rondom Internationale Vrouwendag een activiteit georganiseerd. Dat heeft grote betekenis, zegt projectleider Lerina Kwamba: 'In veel Afrikaanse

landen zijn de vrouwen niet echt emancipeerd. Vrijheid en gelijke rechten zijn lang niet altijd aan de orde. De vrouwen hier vinden het belangrijk om Internationale Vrouwendag te vieren, om de vrouw centraal te stellen. Wij krijgen signalen dat ook in Nederland veel Afrikaanse vrouwen afhankelijk zijn van hun man, dat mannen alle macht in huis hebben en bijvoorbeeld het salaris van hun vrouw beheren.'

‘Vieren wat bereikt is en aandacht voor wat nog nodig is’

Vanwege de coronabeperkingen uit de voorafgaande jaren zijn veel vrouwen uit de gemeenschap in een isolement geraakt, waardoor de thuissituatie moeilijk kon zijn. Dat is de reden dat Kariboe Bibi er dit jaar voor heeft gekozen aandacht te schenken aan het thema isolement, zodat vrouwen beter weten wat ze daar zelf aan kunnen doen en waar ze terecht kunnen. Kwamba: 'We brengen dit thema onder de aandacht door een workshop van een levensloopcoach. Hoe herken je geïsoleerdheid en wat kun je zelf doen om de situatie te verbeteren? Er komt ook een kleurrijke modeshow van Afrikaanse kleding en natuurlijk wordt er lekker met elkaar gegeten.'

JOLLY VAN DER VELDEN

PEP: HAAGSEVROUWENDAGEN.NL
KESSLER STICHTING:
HAAGSEVROUWENDAG.NL
KARIBOE BIBI: 11 MAART 17-20 U.
BUURT-EN-KERKHUIS SHALOM,
VREDERUSTLAAN 96,
2543 ST DEN HAAG.
VOOR MEER INFORMATIE: LERINA
KWAMBA, 06-84205916.

FOTO: KESSLER STICHTING

De Haagse Vrouwendag van de Kessler Stichting is bedoeld om dames te laten ontspannen en de weerbaarheid te vergroten.

Hoogleraar vrijzinnige theologie Rick Benjamins:

‘We moeten God niet buiten, maar in de wereld zoeken’

Prof. dr. Rick Benjamins (1964) is hoogleraar vrijzinnige theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit. Zijn werkveld beslaat voornamelijk de moderne of liberale theologie en het postmodernisme. Onlangs verscheen zijn boek *Boven is onder ons: Denken over God na God*, waarin hij weergeeft hoe het academische theologische gesprek over God zich de laatste decennia heeft ontwikkeld.

Uw boek heeft een prikkelende titel, kunt u daar wat meer over vertellen?

‘In die titel zitten twee elementen die voor mij belangrijk zijn. Met “God na God” bedoel ik dat we in de jaren zestig in de theologie een belangrijke stroming hebben gehad die God dood verklaarde. Daarmee werd bedoeld dat een God die van buitenaf in de wereld kan ingrijpen, een almachtige God, over en uit is. Het tweede verwijst naar Kuitert, die bekend of zelfs berucht is geworden met de uitspraak: ‘Alle spreken over boven komt van beneden.’ Daar knoop ik op een bepaalde manier bij aan. Ik denk dat je na Kuitert nog steeds over God kunt spreken. Je moet God niet buiten, maar in de wereld zoeken. De laatste dertig jaar is er nog veel over God gedacht door theologen en ik heb geprobeerd dat denken in kaart te brengen, nadat de God van daarboven is verdwenen.’

U schrijft dat ook nadat we afscheid hebben genomen van ‘God daarboven’, we ons toch kunnen verhouden tot de werkelijkheid met behulp van het woord ‘God’. Op welke manier is dat behulpzaam?

‘Wij denken na over de werkelijkheid en doen dat op verschillende manieren. Economen, historici, medici kijken er allemaal op een eigen manier naar. Ik denk dat de theologie, met het woord God, er weer op een andere manier naar kijkt. Dat begint met aangesproken worden door die werkelijkheid, bijvoorbeeld door de nood van mensen. Of je kunt in heilig ontzag zijn en stil worden, of je opgenomen

voelen. Wat de theologie met behulp van het woord God aanreikt, is een manier om je ontvankelijk op te stellen voor de werkelijkheid. Dat helpt ons om ons in de wereld te positioneren.’

U ziet het als een uitdaging God opnieuw te ontdekken, om een gevoeligheid voor religie aan te wakkeren. Gaat dat lukken?

‘Dat weet ik niet, in die zin dat ik dat niet kan overzien. Ik ben afwisselend optimistisch en pessimistisch. Laat ik beginnen met de godsdienst waar ik zelf bij hoor, het kerkelijk christendom. Daar hebben we een enorme schatkamer aan geschriften en gedragingen waar ik aan hecht en die geschikt zouden zijn om modern door te vertalen. Maar soms ben ik pessimistisch en dan denk ik, ach die kerken, die blijven zo vasthangen aan het oude, het gaat zo traag. Het kan natuurlijk ook zo zijn dat de religiositeit zich helemaal buiten de kerken om verder ontwikkelt. Het enige dat ik kan doen is vanuit de plek die ik heb, kritisch blijven nadenken. In welke vorm het ook doorgaat of terugkomt, religie is altijd gevaarlijk spul, daar moeten we kritisch naar blijven kijken.’

U onderscheidt in uw boek drie stromingen in het ‘denken over God na God’: de interpreterende, de kritische en de constructieve. Kunt u dat uitleggen?

‘Als ik het eenvoudig zeg, versimpel ik het ook. De interpreterende theologie gaat ervan uit dat God mensen het vermogen geeft naar de wereld te kijken, die te interpreteren en

Kunstwerk ‘Lyrisch abstract’ van Gerard ‘t Hart

‘We moeten de plek van God leeg houden’

te handelen. God is dan niet buiten, maar zit in het vermogen van de mens om dat te doen.

De kritische theologen zeggen: kijk maar uit met dat begrip God. Wie het woord God gebruikt, zegt ook meteen hoe de wereld in elkaar moet zitten, omdat er van God altijd normativiteit uitgaat, dus hoe mensen zich moeten gedragen. Ze zeggen ook: als we het begrip God wegdoen, dan komt er vanzelf iets anders op de plek van God. Bijvoorbeeld de redelijkheid of

de beschaving en dat gaat precies zo onderdrukkend werken als voorheen God. We moeten eigenlijk de plek van God leeg houden. Alleen als we dat doen, voorkomen we dat iets ons gaat regeren, macht over ons heeft.

De constructieve theologen zeggen niet dat er een God is en ook niet dat er geen God is, maar dat God kan zijn. God geeft mogelijkheden aan mensen en als mensen die verwerklijken, geven ze God gestalte én geven ze vorm aan hun eigen leven. God kan zijn en gaat zijn als mensen een samenleving bouwen waarin God werkelijkheid wordt.’

Tot welke stroming voelt u zich het meest aangetrokken?

‘Bij die laatste groep sluit ik mij het

meest aan. Ik zie ook wel de kracht van de twee andere stromingen, maar voel mij het meest verwant met de constructieve theologen.’

Is dit voor u een bevrijdend proces geweest?

‘Nee, ik zou eerder zeggen verrijkend. Ik heb mij niet los hoeven maken van een donker godsbeeld of een drukkende kerkelijkheid. Ik heb in de christelijke traditie mooie aanzetten gevonden waar ik mee door wilde werken. Ik heb het verrijkend gevonden te zien dat daar een weg is, dat er verschillende wegen zijn om over God te spreken.’

JOLLY VAN DER VELDEN

Enkel geestelijke gedachten graag!

Als oude lutherse liederen niet meer goed begrepen worden moet je ze niet wegdoen, maar beter uitleggen, vonden theologen in de tijd van Bach. Voor het lied *Wie schön leuchtet der Morgenstern* waarop cantate BWV 1 gebaseerd is, was dat extra nodig. Dit lied mocht niet ontbreken bij de huwelijksinzegening, maar een dubbelzinnige uitleg van de tekst zorgde voor heimelijk plezier. Hoe hielp Bachs cantate om dat recht te zetten?

Lydia Vroegindewij, kenner van koraalcantates, geeft uitleg.

ZA. 25. 16-18.30 U.
KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 4
(INGANG KOSTERIJ).
KAARTEN À € 10 VIA
BACHENSEMBLES.NL

Het digitale tijdperk

Technologische ontwikkelingen lijken onontkoombaar, we moeten er wel in mee. Tegelijk boezemen ze ook angst in: aan welke machten geven we ons eigenlijk over? De lezing van essayist en documentairemaker Hans Busstra zal misschien niet direct geruststellen, maar stelt belangrijke vragen. Hij neemt het publiek aan de hand van technologische ontwikkelingen mee naar de onderliggende filosofische aannames.

ZA. 25. 15-17 U. HOUTRUSTKERK,
HOUTRUSTWEG 1. KOSTEN € 8
INCL. HAPJES EN DRANKJES NA
AFLOOP. INFO: DS. KARL VAN
KLAVEREN, 06-11041992.

Film: The Father

Anthony wordt zichtbaar een dagje ouder, maar weigert alle hulp van zijn dochter Anne. Terwijl hij zijn omgeving en zijn veranderende gezondheid een plaats probeert te geven, begint hij zijn naasten in twijfel te trekken. Maar ook zijn geestelijke gezondheid en zelfs de reële wereld worden overpeinds.

MA. 20. 19.30 U. INLOOP VANAF 19 U. BOSBESKAPEL, BOSBESSTRAAT 5.
VRIJWILLIGE BIJDRAGE. INFO: JENNEKE REITSMA, 070-3258563,
JENNEKE.REITSMA@KPNMAIL.NL.

Hindoestaans voorjaarsfeest wil Hagenaars verbinden

De grote gelijkmaker

Op woensdag 8 maart zullen naar verwachting enige duizenden bezoekers het Holi-feest vieren in Wijkpark Transvaal. Elkaar onderstuiven met gekleurd poeder symboliseert de verbinding tussen de deelnemers aan het Hindoestaanse voorjaarsfeest.

‘Holi is de grote gelijkmaker’, zegt Amar Soekhlal, bestuurslid van de organiserende stichting Holi Samen. ‘Verbinding. Je ziet niet meer wie de ander is.’ Daarmee vervalt iedere verwijzing naar rangen, standen of maatschappelijke positie. In India, de bakermat van het feest, is dat sinds vijfduizend jaar het geval en overstijgt Holi zelfs het kastensysteem.

Vrolijk en chaotisch

Het gestuif met verschillende kleuren poeder, elk met een eigen betekenis, is het belangrijkste kenmerk van het feest. Er gaat heel wat symboliek schuil achter het vrolijke en chaotische gedoe in Transvaal. ‘Holi is in essentie een nieuw begin, de viering van de overwinning van het goede. Het is een voorjaarsfeest, je ziet dat de natuur zich aan ons presenteert. We laten het donker

achter ons en laten het licht toe.’

Het duurde even voordat het feest in Nederland terecht kwam. Rond 1873, tien jaar na het afschaffen van de slavernij, ontstond er op de voormalige plantages in Suriname een tekort aan arbeidskrachten. Immigranten uit de Indiase deelstaat Uttar Pradesh vulden de vrijgekomen plaatsen op en zo ontstond de Hindoestaanse gemeenschap in de voormalige Nederlandse kolonie. Zoetjesaan bereikte Holi in de loop der jaren ook de lage landen, met heden ten dage grote vieringen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Stichting Holi Samen organiseert het feest sinds zeventien jaar in Den Haag in een ‘officiële’ setting met een podium voor muziek en sprekers, nadat eerdere versies op straat nogal chaotisch verliepen. Volgens Soekhlal waren

politie, winkeliers en trambestuurders niet blij met opont-houd voor het verkeer en het vies maken van de straat met het plakkerige poeder.

Holi Samen heeft flinke ambities voor Den Haag, volgens sommigen de meest gesegregeerde stad van Nederland. ‘Wij gaan ervoor zorgen dat het verschil tussen zand en veen wordt overbrugd’, meldt Soekhlal vol overtuiging. ‘Wij

hebben geen standen. Ook in het Belgisch Park weten ze wat roti is. Daar begint het mee.’ Hoewel zestig procent van de bezoekers van het feest van Hindoestaanse afkomst is, vindt er volgens Soekhlal steeds meer ‘culturele assimilatie’ plaats. Medeleerlingen van het Gymnasium Haganum komen bijvoorbeeld met hun Hindoestaanse klasgenoten mee om feest te vieren in

Transvaal. ‘Ik zie steeds meer inclusiviteit. We zijn geen vreemden meer voor elkaar. Men weet van elkaars gebruiken. Dat schept toch begrip voor en acceptatie van elkaar.’

Beeldvorming

Amar Soekhlal merkt het ook in het dagelijks leven. Hij werkt bij de Belastingdienst en geeft cursussen belastingrecht aan hbo’ers en wo’ers. ‘Ik hoef mijn blanke leerlingen niet uit te leggen wat roti, Holi, ramadan of het Suikerfeest is.’ Soekhlal beklagt zich over de volgens hem eenzijdige berichtgeving in de media, wanneer het de multiculturele samenleving betreft. ‘Wat ik zo jammer vind, is dat men nog

steeds in stereotypen denkt. Het beeld dat ontstaat, is dat er een gepolariseerde samenleving is. Dat er Chinese muren staan tussen de diverse groepen Hagenaars. Daar herken ik me niet in.’

De aandacht van de media voor

‘Het verschil tussen zand en veen wordt overbrugd’

het Holi-feest houdt volgens Soekhlal niet over. ‘Dat vind ik jammer, omdat het zo’n belangrijk inclusief feest is.’ Toch heeft Holi een grote vlucht gemaakt – van een rommelig straatfeest naar een evenement met beveiliging, podia, tenten en een schoonmaakkploeg. Afhankelijk van het weer verwacht Soekhlal rond de vijfduizend bezoekers wanneer het feest op een doordeweekse dag valt, zoals dit jaar. In een week-einde kan dat aantal oplopen tot tien- à twaalfduizend. ‘De wijze waarop Hindoestanen het vieren, is uniek. Buiten, met zoveel kleuren. Er komen zelfs bedrijfsuitjes naartoe. Iemand die één keer is geweest, zal zich Holi herinneren. De kleuren, dat je bent ondergestoven. Het zou me niet verbazen als het over tien, vijftien jaar de harten bereikt van alle Hagenaars.’

MATTHIJS TERMEER

‘Door het poeder zie je niet meer wie de ander is’

Wietske Verkuyl over ‘haar’ Huis voor de Stad:

‘Een plek waar iedere Hagenaar kan binnenlopen voor stilte en bezinning’

Vier jaar lang zette Wietske Verkuyl, predikant van de Abdijkerk, zich met hart en ziel in om van de Grote of Sint-Jacobskerk een Huis voor de Stad te maken. Binnenkort stopt ze ermee en draagt ze haar werk aan anderen over.

In 2018 werd Wietske Verkuyl vanuit de Protestantse Gemeente ‘s-Gravenhage gevraagd als voorzitter van een werkgroep die een plan moest maken voor de toekomst van de Grote Kerk, waar al sinds de jaren tachtig geen diensten meer werden gehouden. De werkgroep kwam met het voorstel om een nieuwe stichting op te richten: de Stichting Grote of Sint-Jacobskerk, en meer met het gebouw te doen dan alleen commerciële verhuur voor feesten, beurzen en concerten. De leden van de werkgroep spraken met veel Haagse inwoners en organisaties en

Verkuyl schreef vervolgens een plan: de Grote Kerk – door veel stadsgenoten ervaren als een gesloten gebouw – moest veel meer een plek van gezamenlijkheid worden, een levendig en bruisend ‘Haags Hart’, een multiculturele en sociaal-maatschappelijke ontmoetingsplek. Die moest aansluiten bij het profiel van de ‘stad van vrede en recht’ en ruimte bieden voor levensbeschouwing. Vervolgens ging Verkuyl als programmamanager met de plannen aan de slag. De eerste maanden als betaalde kracht voor één dag per week, maar toen door corona de verhuurinkomsten van de kerk wegvielen, ging ze verder als vrijwilliger.

De krachten bundelen

Verkuyl heeft veel moois om op terug te kijken: ‘We hebben nu twee keer een herdenkingsbijeenkomst op 4 mei gehad, waarbij ook de burgemeester aanwezig was. Het is mooi om op een centrale plek in Den Haag de verhalen van de verschillende stadsdelen bijeen te brengen. En na de aanslag op Peter R. de Vries hebben we hier op initiatief van de Federatie van Islamitische Organisaties een interlevensbeschouwelijke gebeds- en meditatiebijeenkomst

gehouden. Verder hadden we afgelopen december een dag over mensenrechten, toegespitst op wonen in Den Haag.’ Maar uiteindelijk is het haar niet zozeer te doen om het opzetten van nieuwe activiteiten. Verkuyl: ‘Het gaat juist om

‘De Grote Kerk als plek van gezamenlijkheid’

het steunen van allerlei – soms ook kwetsbare – netwerken die allemaal goed doen, bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten en vrede. Ik vind het mooi en nodig om groepen met elkaar te verbinden, ook vanuit verschillende levensbeschouwingen.’

Verkuyl hoopt dat de Grote Kerk steeds meer een plek wordt waar iedere Hagenaar kan binnenlopen voor stilte en bezinning. Zij had daarvoor graag een zijkapel ingericht als ‘interlevensbeschouwelijke ruimte van stilte en compassie’. Dat is er in haar tijd bij de stichting niet van gekomen, maar optimistisch stelt ze: ‘Wie weet gaat dat nog eens gebeuren.’

IRNA VAN DER WEKKE

IN-D RUK

DE TOEKOMST ZINGEN

Wie heeft er nu nooit iets doms gezegd (of gedacht)? Of je viel door de mand omdat je in gezelschap blunderde. ‘Dat je dát niet weet!’, verzuchtte iemand. In een hoog oplopend conflict voeg je iemand iets lelijks toe. Kon ik de woorden maar terugnemen, denk je later. Ondanks excuses, confronteert de beleedigde partij je er later weer mee. In de Bijbel staat een wijs advies: ‘Ieder mens moet zich haasten om te luisteren, maar traag zijn om te spreken, traag ook in het kwaad worden.’ Wat zouden de sociale media sociaal worden als dat ter harte werd genomen. Ik ben trouwens wel blij dat mijn onbesuisde meningen van weleer niet op internet terug te vinden zijn. In een samenleving waar je als homo niet

welkom was in allerlei beroepen, kon ik onbekommerd schrijven dat God ‘het’ niet wil. Goede vrienden hebben dat van mij verdragen en dragen het mij niet meer na. De maatschappij veranderde, de theologie, en ik bleef niet achter. Ik vond het leuk Roel van Duijn, onlangs tachtig (!) geworden, te horen zeggen dat hij, tot eigen verbazing, van Provo Nato is geworden. Eens pacifist, wil hij nu dat Oekraïne goed wapentuig krijgt. Tegelijk, en dat is de boeiende paradox, is hij op hoge leeftijd nog steeds ‘Provo’. Zijn inzet voor de vrede, biologische landbouw en maatschappijvernieuwing is niet verflauwd. Ik betreur de cancelcultuur die de wereld in goed en fout verdeelt en een geheugen heeft als een ijzeren pot. De misstap of mening aan

het licht gebracht, ontsnap je er niet meer aan. Mensen zitten hun straf uit, maar krijgen geen nieuwe kansen. Boeten zullen ze!

In de documentaireserie *Sinan op zoek naar het paradijs* (BNNVARA) was Sinan Can in gesprek met de Irakese Samarkan. Onder Saddam Hoessein werd haar vader voor haar ogen gemarteld en ook zijzelf werd niet gespaard. Samarkan zei: ‘Niet kunnen vergeven is een ziekte. Zonder vergeving is er geen samenleven mogelijk.’ En zij had het niet over domme en onwelgevallige politieke uitspraken. De grote vraag is welke bandbreedte wij elkaar gunnen om mens te worden zoals we bedoeld zijn. De weken voor Pasen zijn ‘boetetijd’, wat zichtbaar wordt in de liturgische kleur paars. In de eerste van zijn 95 stellingen schreef de hervormer Maarten Luther dat Jezus wil dat ‘heel het leven van de gelovige een voortdurende boete is’.

‘Heel het leven’, dat is andere koek dan veertig dagen niet snoepen of roken. Maar Luther citeerde een woord van Jezus dat in onze Bijbels met ‘beking’ vertaald wordt. Hoe dan ook, beking is ‘nieuw gaan denken’ en het verleden loslaten. Dat is een dagelijkse, ja levenslange opgave. De Eeuwige gunt mensen een omkeer, een nieuwe kans. En als het straks Pasen is vieren we dat Jezus, uitgekotst als staatsgevaarlijk sujet, gerehabiliteerd wordt. En we vieren dat God zo met alle mensen wil omgaan. Op Paasmorgen zing ik in de kerk wat te mooi lijkt om waar te zijn: ‘En wij zullen horen en wij zullen opstaan en lachen en juichen en leven!’

ROB VAN ESSEN

Het koloniale en slavernijverleden van Den Haag

‘Er viel een last van vele schouders’

FOTO AHMET POLAT

De Koninklijke Schouwburg zat afgeladen vol toen burgemeester Jan van Zanen eind vorig jaar excuses aanbod voor het slavernijverleden van Den Haag. Dit deed hij bij de presentatie van een boek over het koloniale en slavernijverleden van de stad. Valika Smeulders, een van de auteurs, stond erbij op het podium. ‘Je voelde de emotie door de zaal trekken.’

De Haagse Valika Smeulders is hoofd geschiedenis bij het Amsterdamse Rijksmuseum en een van de auteurs van *Het koloniale en slavernijverleden van Hofstad Den Haag*. In opdracht van de gemeente Den Haag deden de zestien auteurs in de geschiedenis, maar deden ze ook onderzoek naar de impact van kolonialisme en slavernij op het huidige Den Haag en zijn inwoners.

Een completer verhaal

‘In de afgelopen jaren waren er verschillende stedelijke onderzoeken naar het koloniale en slavernijverleden’, vertelt Smeulders. ‘In havensteden als Rotterdam en Amsterdam ging het vooral om de handel. Het Haagse onderzoek voegt daar echt iets aan toe, omdat Den Haag – met de Staten-Generaal en de stadhoudelijke familie – de stad was van het bestuur. Hier waren sterke banden met regelgeving en besluitvorming. Bepaalde families kregen bestuurlijke

posities in de stad, maar ook in de koloniën, waar ze bezit vergaarden in de vorm van plantages. Vaak hoorden daar ook slaafgemaakten bij, die als bezit werden gezien. Doordat bezittingen van generatie op generatie werden doorgegeven, had een deel van deze families eigendommen in verre landen waar ze nog nooit geweest waren. Veel was met elkaar verweven: macht en economische belangen, de wereld overzee en in Nederland. Dat was belangrijk om te laten zien, om het verhaal van Nederland op dit punt completer te maken.’

Sporen in het heden

De onderzoekers brachten niet alleen het verleden in kaart, maar zochten ook naar sporen in het heden. Smeulders: ‘Den Haag is langzaam veranderd. In de koloniale periode draaide het om plantages en slavernij. Daarna ging het meer om de handel en het reisverkeer met Nederlands-Indië, waarvoor nieuwe regelgeving werd gemaakt. Vervolgens

migreerden in de twintigste eeuw mensen uit de koloniën naar Nederland. In Den Haag kwam een grote groep mensen uit Nederlands-Indië en uit Suriname, waardoor de samenstelling van de stad veranderde. In het boek gaan we door die verschillende tijdsperiodes heen. We laten bijvoorbeeld zien dat er vroeg in de twintigste eeuw koloniale tentoonstellingen zijn gehouden; ook een razend interessant fenomeen. En in de Tweede Wereldoorlog waren mensen met een koloniale achtergrond oververtegenwoordigd in het verzet. Zo laten we een heel breed beeld zien, ook van wat deze migranten hebben bijgedragen aan de Haagse samenleving.’

Op de vraag naar zichtbare sporen van het koloniale en slavernijverleden in de stad, zegt Smeulders: ‘Die vraag houdt me als inwoner van Den Haag al lang bezig. In Amsterdam is het veel duidelijker te zien. Daar heb je bijvoorbeeld gevelstenen waarop je verwijzingen

ziet naar handelscompagnieën, tropische producten en slavernij. Zoiets zie je in Den Haag niet. De enige verklaring die ik daarvoor kan bedenken is dat bepaalde families hier al veel langer deel van de elite waren. Hier was dus niet opeens ‘nieuw geld’ dat zich vertaalde in nieuwe gebouwen en gevels. Je ziet het bijvoorbeeld wel terug op schilderijen van rijke families waarop zwarte bedienden staan, en in de collecties van het Mauritshuis en het Nationaal Archief.’

‘De interviews laten trots en betrokkenheid bij de stad zien’

Voor het boek zijn ook zestien stadsgenoten geïnterviewd die vertellen over hun band met het koloniale en slavernijverleden. Smeulders: ‘Uit die interviews spreekt trots en betrokkenheid bij de stad, maar mensen reflecteren ook op wat zij meenemen aan bewustzijn over het koloniale verleden.’ Komt daarin veel pijn naar boven? Smeulders: ‘Voor veel mensen die al langer met deze geschiedenis bezig zijn brengt het verleden veel verschillende emoties met zich mee. Pijn over het verleden is zeker niet het enige dat speelt, ook de erkenning van de doorwerking

Adriaen Hanneman, Postuum portret van Maria I Stuart met een bediende (1664).

is een grote stap.’ De excuses die de burgemeester aanbod hebben daar volgens Smeulders een positieve rol in gespeeld. ‘Hij deed dat geweldig, met veel warmte, empathie en betrokkenheid. Je voelde die emotie door de zaal trekken. Met het gevoel eindelijk te worden gezien, viel er een last van vele schouders.’

IRNA VAN DER WEKKE

ESTHER CAPTAIN, GERT OOSTINDIE & VALIKA SMEULDERS (RED.), *HET KOLONIALE EN SLAVERNIJVERLEDEN VAN HOFSTAD DEN HAAG*. AMSTERDAM: BOOM, 2022

De Raad van Kerken in Nederland bracht op 14 juni 2013 een verklaring uit, getiteld *Verantwoording van het slavernijverleden*, waarin de betrokkenheid werd erkend van afzonderlijke kerkleden en van kerkelijke verbanden bij het in stand houden en legitimeren van de slavenhandel. Op 30 juni 2023 organiseert de Raad van Kerken een landelijke herdenkingsdienst in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, op de vooravond van de viering van de afschaffing van de trans-Atlantische slavernij.

Haagse asielzoekers luiden de noodklok

‘We willen hier meedoen en niet langer wachten’

Half januari richtten driehonderdvijftig asielzoekers uit Den Haag een noodoproep tot de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Ze willen een bijdrage leveren aan de Nederlandse samenleving, maar zijn nog niet erkend als vluchteling en dus mogen ze niet werken of studeren.

Basam Sino (47), kleermaker uit Aleppo. Bilal Shakar (39), Jemenitisch chauffeur. Samer Al-Khazar Al-Mohammad (24), monteur uit de Syrische stad Raqqa. Bashar Khadour (33), advocaat uit Aleppo. Ze houden borden omhoog, die fel oplichten in het schemerdonker van de Turfmarkt. In keurige lettertypen zijn hun beroepen erop geschreven, naast teksten als: ‘We

willen teruggeven aan de samenleving, niet alleen nemen’, ‘Zeven maanden in het ongewisse, ons leven on hold’. En: ‘Wij zijn mensen.’ Ruim twee dozijn Syrische, Turkse en Jemenitische mannen staan een eindweegs van het kantoor van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Doel: het aanbieden van een petitie, met het verzoek tot het sneller behandelen van hun asielaanvragen.

Allemaal zijn deze asielzoekers vanaf eind juli vorig jaar aangekomen in de noodopvang in de Binckhorst. Allemaal zijn ze gevlucht uit landen die te boek staan als onveilig, een feit dat hun asielaanvraag tot een hamerstuk zou moeten maken. En allemaal wachten ze inmiddels meer dan een half jaar op het toekennen van de status van vluchteling. Gedurende de tijd dat hun aanvraag loopt, mogen ze niet werken of studeren en slijten ze hun dagen in ledigheid in het asielzoekerscentrum aan de Regulusweg. ‘We doen niets’, roept kleermaker Sino in wanhoop uit. ‘Eten, drinken, slapen. Dat is het.’

Lui en verdrietig

‘We moeten lang wachten’, zegt Hasan Altrad (32), een advocaat uit Raqqa. ‘Er is niets duidelijk. We hebben geen zin meer, we zijn lui en verdrietig. Er is niets te doen. Het is moeilijk om positief te blijven.’ Zijn broer Naser (27), ontwerper van keukens: ‘We willen positief deelnemen aan het leven hier en niet te lang wachten.’

De petitie, namens driehonderdvijftig van de vierhonderd bewoners van het asielzoekerscentrum, ligt er niet om. Naast een dringend verzoek tot bespoediging van hun procedures, stellen de bewoners dat de omstandigheden in de noodopvang nadelig zijn voor hun welzijn. Het document meldt dat de sanitaire voorzieningen te wensen over laten. Vierhonderd mensen maken gebruik van twaalf toiletten,

volgens de opstellers een punt van zorg. Er is geen gelegenheid tot koken, op door de bewoners zelf aan te schaffen snelkookpannen na. Ze moeten de verstrekte diepvriesmaaltijden opwarmen in een volgens hen te klein aantal magnetrons. Volgens de petitie heeft de GezondheidsZorg Asielzoekers (GZA) aan het COA laten weten dat er problemen zijn met de spijsvertering van de bewoners, veroorzaakt door de combinatie van diepvriesmaaltijden en de afwezigheid van kookfaciliteiten. In de petitie staat ook dat de beveiliging van het pand zich schuldig maakt aan ‘een vorm van collectieve straf en psychologische marteling. Wanneer een onverantwoordelijk persoon het brandalarm laat in de nacht laat afgaan, wordt het alarm voor langere tijd niet afgezet, met als gevolg spanningen en ontregeling in het hele kamp.’

Mentale aandoeningen

‘Het zelfbeeld van velen hier is verslechterd’, zegt Abdullah Najdat (26) uit Syrië, een van de initiatiefnemers van de petitie. ‘Hoe langer ze moeten wachten, des te meer kans er is op mentale aandoeningen.’ Najdat suggereert dat de IND de bewoners van de Regulusweg ‘vergeten’ is, net zoals volgens hem is gebeurd met bewoners van asielzoekerscentra in Balk en Oostrum.

Een paar weken later meldt Najdat dat de IND met circa 175 bewoners van het asielzoekerscentrum een afspraak

voor een afrondend gesprek heeft gemaakt, waarna de beslissing over een verblijfsvergunning binnen vijftig dagen moet volgen. Abdullah Najdat is een van hen. Volgens hem zijn drie bewoners die het brandalarm lieten afgaan, inmiddels overgeplaatst naar een andere locatie.

‘We doen niets, eten, drinken, slapen, dat is het’

De IND laat in een reactie weten in gesprek te zijn gegaan met de bewoners om voorlichting te geven over de asielpcedure. Volgens de organisatie is de planning van asieltaken ‘een ingewikkelde logistieke puzzel’. Het aantal van 48.000 asielaanvragen vorig jaar was veel meer dan verwacht door de IND, die zegt capaciteit te hebben om jaarlijks 22.000 aanvragen af te handelen. ‘Op dit moment duurt de asielpcedure gemiddeld negen maanden. De wettelijke termijn waarbinnen de IND moet beslissen is vijftien maanden. De huidige opvangcrisis en het gebruik van noodopvanglocaties die soms maar voor korte duur beschikbaar zijn, maakt de logistiek voor alle organisaties in de keten bijzonder uitdagend en levert voor de uitvoerende organisaties een hoge mate van inefficiëntie op.’

MATTHIJS TERMEER

FOTO: MATTHIJS TERMEER

Enkele van de demonstrerende asielzoekers op de Turfmarkt.

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee. Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerdere-kerk, Parkstr. 65a. Nederlands: za. 12.45 u. zo. 9 u. en 11 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Za 19 u. Zo. 9.15, 13 u. Engels/Afrikaans
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 11 u.
Marlot. Onbevekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za 17 u. Zo. 9.30 u.
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11 u.
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. za. 20 u. en zo. 9.30 u. 11.30 u. Spaans.
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningsweg 233. Zo. 11 u.
Parochie De Vier Evangelisten Info: rkparochiedevierevangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij. 10 u. Zo. 10.30 u. Kruiswegmeditatie vrij. 10 om 15 u.
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 10 u. Zo. 10 u. Kruiswegmeditatie vrij. 3 om 15 u.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arskerk, Aaltje Noordervierstr. 4. Do. 10 u. Vrij. 9 u. Za. 17 u. Zo. 10.30 u. Kruiswegmeditatie vrij. 17 om 15 u.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Zo. 10 u. Kruiswegmeditatie vrij 24 en 31 om 15 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo. 9.30 u. Family Worship, 11 u. Holy Communion, 17 u. Contemporary Worship 4de zo. 17 u. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer van Rijcklaan 1. 10 u.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr 7. Zo 10 u eucharistie 12/3 16u Vesper, wo 10-12.30 u. inloop
Exoduskerk Beresteinlaan 263. Zo. 10 u.
Vredkerk Maartensdijklaan 126. Arabisch: za. 19 u. Nederlands: zo. 10.30 u.
Leger des Heils Ambachtsgaard 198. Zo. 10.30 u. met muziekcorps
Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170. Zo. 10 u. met zang en muziek. apgen.nl (geen vaste voorganger)
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo 10.30 u. stille samenkomst.
Taizé Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30, ma. 19.30 u.

Soms wijzigen de tijden van de diensten. Check tevoren de website van de kerk van uw keuze.
* betekent: kijk op de website van de kerk

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

Kerkgebouwen	Tijd	5 maart	12 maart	19 maart	26 maart
Lukaskerk Om en Bij 2.	10.15	ds Fokke Fennema HA	ds Olivier Elseman	ds Jannet van der Spek kringviering	Lutherse kerk
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	ds W. Steenberg	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort	ds Erwin de Fouw
Christus Triumfatorkerk Julia v. Stolberglaan 154	10.00	ds Jaap van den Akker	ds Roel Bosch	ds Jaap van den Akker	ds Karlijn Kwint
Pax Christikerk Vlamburg 2	11.00	ds Arnout Francke	Ds Mirjam Kollenstaart-Muis	ds Jasper Klapwijk HA	ds Jasper Klapwijk
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds Jantine Veenhof HA	ds Jantine Veenhof	ds Bas Plaisier	ds Jantine Veenhof
De Oase Van Neursstraat 1	10.00	ds Rob van Essen	kringviering Leven in Laak	ds Arja Hoogerbrugge	ds Durkje Sikkema
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	ds Jan Eerbeek	ds Marja Flipse	ds Adrie Sterrenburg	ds Marjan Zebregs
Maranathakerk 2e Sweelinckstr.156	10.30	ds Mark van der Laan cantate	ds Ad Alblas	ds. Renske Oldenboom S&T	ds Rob van Essen
Noorderkerk Schuijststr. 9-11	10.00	ds Greet van 't Slot	*	ds A. Moolenaar	ds Henk van Laren
Bosbeskapel Bosbesstr. 5	10.00	ds Klaas Koffeman	ds Wietske Verkuyl	ds Jacob Korf	ds M. Flipse
Abdijkerk WillemIII-str. 40	10.00	ds Casper van Dongen	*	ds Reijer de Vries	ds Wietske Verkuyl
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds Arja Hoogerbrugge	ds Chris Schreuder	ds Y. Schoonhoven	ds Jan Eerbeek
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00	ds Nienke de Ronde	ds Gerco Lock	Jacintha Swieb	ds Gerco Lock
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds Jan Maasland	ds Barend Weegink Bidstond	ds Dirk Jan Thijs	ds Barend Weegink
Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Adri Sterrenburg	ds Charlotte van der leest	gastvoorganger	ds Jan Maasland
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	ds H. de Graaff 8/3 19u biddag	Andries Knevel evangelisatie	ds Bernhard van Vreeswijk	ds Bernhard van Vreeswijk
De Toevlucht Laan v. Hoornwijck 140	10.00	ds Attie Minnema S&T	ds Attie Minnema	ds Rienk Lanooy	ds Attie Minnema
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds P.Veerman ds Bert Karel Foppen 8/3 14.30, 19.30 biddag	prof.dr. G. van den Brink ds J. van Rumpt	ds Thejon Bos HA *	ds Bert Karel Foppen prof.dr. H. van den Belt
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	ds Karl van Klaveren	ds Marthe de Vries	*	ds Karl van Klaveren
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Jan Tom Schneider	ds Rienk Lanooy HA	ds Aafke Zaal	10.30 ds Rienk Lanooy cantate
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Erwin de Fouw	ds Erwin de Fouw HA	ds Fokke Fennema	ds Jannet van der Spek
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur Tim Wiersum	*	pasteur Karel Blei	Joop la Grouw
Oude Kerk Herenstraat 77 Voorburg	10.00	ds Giel Schormans	ds Giel Schormans 19u muzikale vesper	ds Leneke Marchand	ds Leneke Marchand
Koningkerk Br. Ingenhoeslaan 4 Voorburg	10.00	ds J. Boot-de Boer met doventolk	ds C. van der Meij	ds A. Brabander	ds Aad Dronkert

Diverse Rooms-Katholieke kerken		
Rijswijk. Bonifatiuskerk, van Vredenburgweg 69. Zo. 11 u. Kerk van Benedictus en Bernadette, Sir Winston Churchillaan 372. Zo. 9.30 u.		
De Zinnen, kapel Chr. Triumfatorkerk ma 18.15 u. avondgebed		
Lourdeskapel, Berkenbosch Blokstraat 9A dagelijks open (9-18 u.) za 11 u. Rozenkransgebed		
Deutsch Badhuisweg 35a. Zo. 10.30 u.	English Bezuidenhoutseweg 157. Zo. 10 en 17.30 u.	Français Stoepaan 4, Wassenaar. Zo. 17 u.

advertenties

Firma A. H. Kerkhof & Zon
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:

- Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
- diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
- bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl **070 345 16 76**
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELIENENSPOR.NL - WWW.ENGELIENENSPOR.NL

HET CLINGENDAELHUIS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

want met afscheid begint herinnering

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Veenweg 14, Nootdorp
Damlaan 64, Leidschendam
Ina Boudier-Bakkerstraat 5, Delft
De Sillestraat 182, Den Haag

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

Overige kerken

Kerkgebouwen	Tijd	5 maart	12 maart	19 maart	26 maart
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	Prdin Jana Vallee	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Pfrin Margit Gill
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Jaap Brusewitz	geen dienst vanwege CPC	ds Marijn Vermet	vierde zondag
Ev. Broedergem. Hernhutters Chasséstr. 1	10.00	*	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	11u zr Christine Welschen zangdienst
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	Sterke vrouwen nu ds Marie-Thérèse van der Loo	X	Waar begin je aan? Henk Baars, Tamme Wiegiersma	X
Indon. Ned. Chr. Kerk Jan Luijkenlaan 92	14.00	ds Marla Winckler-Huliselan	ds Nico van Splunter	zr Betty Tjipta Sari	ds D. Janssens-Sahertian
Ekklesia Brouwersgracht 2-k, in steeg door hek	11.00	X	Ekklesia 7x7	X	Eigenlijk geloof ik niks
Kruispuntgem. Hofzichtlaan 115	11.00	br Jacques Zwaan morgendienst	X	br Jaap Theunisz morgendienst	X
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Reinhold Philipp	ds Antje van der Hoek	ds Greteke de Vries	ds Reinhold Philipp
Geref. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkerstr. 9	9.30	ds Arnout Francke	*	ds Jasper Klapwijk	ds Jasper Klapwijk
Franciscuskerk N. Broeckhuijsenstr. 23	10.30	pastor Nanda de Hoop S&T	pastor Bernadette Janssens	ds Mineke Kroes	pastor Nabor Langstraat

AGENDA MAART 2023

Voor een overzicht van alle activiteiten: zie kerkinderhaag.nl.

Frans luisterliedjes

De sopraan Nathalie Mees brengt een programma, geënt op Franse chansons. Begeleid door luitist Wouter Lucassen zingt zij luisterliedjes uit vele eeuwen.

Wo. 1. 10-12 u. Maranathakerk, 2e Sweelinckstraat 156. Toegang gratis, collecte na afloop.

Wereldgebedsdag

Tijdens Wereldgebedsdag wordt 24 uur lang in alle landen van de wereld een gebed doorgegeven. Dit jaar is de dag voorbereid door vrouwen uit Taiwan, met als thema 'Zichtbaar geloven'. Bij de Oase kunt u meedoen aan dit wereldwijde gebed.

Vrij. 3. 15 u. Oase, Van Meursstraat 1. Info: Martine Scheurkogel, 06-28265794.

Alles is geweest

Joeri van Beek is een kunstenaar voor wie de werkelijkheid zowel schatkamer als atelier is. Onder het motto 'Schoonheid van het Niets' scheidt zij in tekst en beeld een nieuwe wereld. Zij houdt een voordracht met beelden over haar jongste bundel 'Alles is geweest'.

Wo. 8. 14.30-16.30 u. Maranathakerk, Tweede Sweelinckstraat 256. Toegang vrij.

Op zoek naar je roots

Lux organiseert vijf avonden over de zoektocht naar onze identiteit, met live interviews met bekende gasten, muziek en een kunstproject. Tijdens de eerste bijeenkomst gaan Kiza Magendane en Hizir Cengiz in gesprek over 'roots'.

Do. 9. 20-21.30 u. Amare, Spuiplein 150. Kaarten vanaf € 8 via luxdenhaag.nl. Info: rik@luxdenhaag.nl

Filmcafé: Frantz

In een dorp in Duitsland bezoekt Anna na de Eerste Wereldoorlog elke dag het graf van haar verloofde, die sneuvelde in Frankrijk. Op een dag merkt ze op dat de Fransman Adrien ook bloemen op het graf legt.

Za. 18. 15 u. Remonstrantse kerk, Laan van Meerdervoort 955. Toegang € 7,50. Opgave via 070-3250779 of remondenhaag@hetnet.nl

Houtrustconcert

De leden van het Ysaye Trio, Rada Ovcharova (viool), Emlyn Stam (altviool) en Willem Stam (cello), spelen het Strijktrio opus 3 in Es groot van Beethoven.

Zo. 19. 12-12.30 u. Houtrustkerk, Houtrustweg 1. Toegang vrij, collecte t.b.v. de musici.

Muzikale rijkdom

Vocaal Ensemble Cantamare bestaat uit jeugdigen van 16 jaar en ouder. Op deze matinee zingt het koor onder leiding van Daniëlle van Lieshout een breed palet aan composities uit de negentiende en twintigste eeuw.

Zo. 19. 15.30-16.30 u. Abdijkerk, Willem III straat 40. Toegang gratis met collecte. Info: abdijkerk.info

Bachs Markuspassion – een reconstructie

Bijeenkomst onder leiding van organist Hans Jacobi. Van Bachs Markuspassion is de tekst, maar niet de muziek bewaard gebleven. Het is bekend dat Bach oudere muziek gerecycled heeft, waaronder zijn treurmuziek voor de koningin van Polen. Za. 25. 10.30-12.20 u. Remonstrantse kerk, Laan van Meerdervoort 955. Deelname: leden/vrienden vrijwillige bijdrage, overigen € 5.

Vastenwandelingen

Parochie Maria Sterre der Zee organiseert dit jaar vastenwandelingen rond het thema *Schuld, vergeving en verzoening in de Bijbel*. Dit onderwerp wordt bij de wandeling besproken vanuit een van de Bijbelboeken. De wandelingen beginnen om 09.30 uur en duren tot uiterlijk 13.00 uur. Wie wil deelnemen dient zich op te geven bij het parochiesecretariaat, tel. 070-8209866 of e-mail parochiesecretariaat@rkdenhaag.nl, met vermelding van het eigen o6-nummer en e-mailadres. Er wordt een groepsapp gevormd zodat eventuele mededelingen snel met elkaar gedeeld kunnen worden. Zie voor de adressen van de startlocaties pagina 6.

MARKUS DIS TELRATH VIA PIXABAY

Datum	Vanaf locatie	Lid pastoraal team	Bijbelboek
1 maart	Antonius Abt	Jan Eijken	Thora
8 maart	Marlot	Vincent Wang	Wijshedsboeken
15 maart	Paschalis	Johnny Rivadeneira Aldás	Profeten
22 maart	Jacobus	Dolf Langerhuizen	Evangelien
29 maart	Ignatius	Marijke Witteman	Paulus
5 april	Martha	Dolf Langerhuizen	Openbaring

Kruiswegmeditaties

In de veertigdagentijd wordt elke vrijdag om 15.00 uur op verschillende locaties van de rooms-katholieke Parochie de Vier Evangelisten de kruiswegmeditatie gebeden. Tussen de staties door klinkt er muziek van organist André Vis en sopraan Cathia Alkema.

FOTO: VRIENDENVANDEABT.NL

Vrij. 3 maart 15 u., met pastoraal werker Wielzen in de Maria van Eik en Duinenkerk, Loosduinse Hoofdstraat 4.
 Vrij. 10 maart 15 u., met pater Hayon in de Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestraat 279.
 Vrij. 17 maart 15 u., met wnd. pastoor Kouijzer in de Pastoor van Arskerk, Aaltje Noordewierstraat 4.
 Vrij. 24 maart 15 u., met diaken van Adrichem in de St. Jozefkapel, Burgemeester Hovylaan 70.
 Vrij. 31 maart 15 u., met wnd. pastoor Kouijzer in de Emmauskerk, Leyweg 930.

Een geestelijke wasbeurt

Schoon schip maken in de vastentijd

De vastenperiode of veertigdagentijd is een voorbereiding op het feest van Pasen. Het is een uitgelezen tijd om in allerlei opzichten schoon schip te maken. In geestelijk opzicht, zoals in de boetevieringen in de rooms-katholieke parochies. Maar ook in ons samenleven met anderen kan het nodig zijn om herstelwerkzaamheden uit te voeren.

In onze sociale relaties valt misschien het een en ander goed te maken. Dan staan we voor de klus om ons hoofd te buigen. Want een van de moeilijkste dingen is om een gevoel 'het spijt me' te zeggen. Toch is het helend voor zowel degene die dit oprecht uitsprekt als voor degene die onrecht is aangedaan.

Spijt en vergeving

Vergeving schenken is ook een vorm van schoonmaken. Bijvoorbeeld een jongere, die zijn ouders iets kwalijk neemt. Als dat in de loop van de tijd verandert in wrok, kan dat levenslang frustratie en verdriet opleveren. In de groei naar volwassenheid – die tot aan onze dood duurt – is het vergeven van je ouders voor wat zij in jouw

ogen fout hebben gedaan een enorm grote en moedige stap. Dan komt er weer ruimte voor de oorspronkelijke liefde tussen kind en ouder. De documentairefilm *Human* (2015) van Yann Arthus-Bertrand laat in beelden en korte interviews zien en horen 'wat ons menselijk maakt', zoals de makers het omschrijven. Er komt onder andere een jonge man aan het woord die zijn vriendin en haar zontje heeft vermoord. Opgevoed door een gewelddadige vader leerde hij dat slaan en mishandelen uitingen zijn van liefde. Als hij in de gevangenis belandt voor de moord wordt hij regelmatig bezocht door de moeder van zijn vermoorde vriendin. Zij toont oprechte interesse in hem en kan hem na verloop van tijd vergeving schenken voor zijn daad. Terwijl de tranen over zijn wangen lopen, vertelt hij hoe hij van haar heeft geleerd wat echte liefde is.

Burn-out

Soms moeten we ook onszelf vergeven. Bijvoorbeeld als je in een burn-out terecht komt, de ziekte die zoveel jonge mensen treft. Kennelijk ben je langdurig over je emotionele en fysieke grenzen heengegaan om welke

reden dan ook. De eerste stap naar herstel is om te accepteren dat 'het is zoals het is' en jezelf vervolgens te vergeven voor wat je jezelf hebt aangedaan. Er zijn – misschien ook als reactie op het risico van burn-out – steeds meer jongeren die niet meer voor de maximale werktijd willen gaan en niet meer willen doen dan waarvoor ze zijn aangenomen. Dat wordt 'quiet quitting' genoemd. Je zou ook kunnen zeggen dat dit een vorm van zelfbescherming is, of kiezen voor kwaliteit van leven tegenover de druk op je schouders van werk dat al je energie en aandacht vraagt.

'Vergeving schenken is ook een vorm van schoonmaken'

In de beide rooms-katholieke parochies worden in de vastentijd zogeheten boetevieringen gehouden. We associëren de term 'boete' over het algemeen negatief, met een schuld die vereffend moet worden. Boetes krijg je bijvoorbeeld als je foutparkeert. Het woord komt echter uit de visserij: vissers boeten hun netten. Ze herstellen de gaten zodat geen visje aan hun vangst kan ontsnappen. Ook in kerkelijk opzicht heeft het begrip die positieve betekenis: herstellen wat verkeerd is gegaan of gedaan. Een boeteviering is erop gericht dat je jezelf reinigt voordat je het feest van Pasen ingaat. De priester houdt zijn hand boven het hoofd van de gelovige

FOTO: ROEL WIJNANTS VIA FLICKR

als bescherming en als symbool voor het elkaar 'behoeden tegen het kwade'. Vandaar de uitdrukking 'elkaar de hand boven het hoofd houden'. De boeteviering is de gemeenschappelijke variant van de individuele biecht, waarin de gelovige vergeving krijgt voor zijn zonden. Je kunt zowel de

biecht als de boeteviering zien als een geestelijke wasbeurt.

GREET KAPPERS

QR-CODE NAAR DE FILM *HUMAN*

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
 WWW.KERKINDERHAAG.NL WEBSITE

MAART 2023,
 jaargang 26, nr. 254
 Deadline april: 3 maart
 Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact: redactie@kerkinderhaag.nl.
 Tel. 06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)
 hoofdredactie@kerkinderhaag.nl
 Tel. 06 4626 69 64 (Greet Kappers)
 Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredactie), Anne-Helene Borgts (eindredacteur), Henk Baars, Ronald van Bochove, Henriëtte Boerma, Rob van Essen, Hans Hemmes, Shari van den Hout, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Jolly van der Velden.

Vormgeving: Maartje de Sonnaville
 Webredacteur: Ronald van Bochove

Druk: Opmeer Drukkerij bv
 Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkinderhaag.nl/adverteren
adverteren@kerkinderhaag.nl
 06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)

Los postabonnement:
 € 30,- per kalenderjaar (10 nummers).
 Opgave: info@kerkinderhaag.nl
 Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

Disclaimer:
 Kerk in Den Haag heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand desondanks meent rechten te kunnen doen gelden, dan kan hij of zij contact opnemen met de eindredacteur.

Elke maand Kerk in Den Haag op de deurmat?

Neem een abonnement!

Boeteviering in de parochie Maria Sterre der Zee:
 Ma. 3 april om 19.30 u. H. Jacobus de Meerderekerk

Boetevieringen in de parochie De Vier Evangelisten:
 Do. 30 om 10.00 u. Pastoor van Arskerk
 Vrij. 31 om 10.00 uur Titus Brandsmakerk
 Di. 4 april om 10.00 u. Maria van Eik en Duinenkerk
 Woe. 5 april om 10.00 u. Emmauskerk

Troubadour Martijn Breeman

Maartje

Haar wispelturigheid is zeer vermaard.
Ik heb het vaak te stellen met haar grillen.
Maar ja, dat ligt nu eenmaal in haar aard;
ze kan ontvlammen en ineens verkillen.
Ze laat je dan weer zweten, dan weer rillen.
Ze doet haar eigen zin en voelt zich vrij.
Ze laat zich niet berispen of bedillen
en toch is maart de mooiste maand voor mij.

Ze kan onstuimig zijn en heel bedaard.
Soms vraagt ze of we buiten spelen willen.
Dan jaagt ze je weer naar de open haard.
Ze vult de lucht met pollen en bacillen.
Verraderlijke temperatuurverschillen
doen je allengs verlangen naar julij
en grijpen naar de vitaminespillen.
En toch is maart de mooiste maand voor mij.

Want haar beloftes zijn toch ook wat waard.
Ze lijkt de zon steeds hoger op te tillen.
Dra breekt de tijd aan – zo wordt luid verklaard –
van vlinders in de buik en roze brillen
De vogels zingen en de kikkers drillen.
Edoch, de winter is nog niet voorbij.
Snel blijkt weer: korte rokjes, koude billen,
en toch is maart de mooiste maand voor mij.

Ach Maartje-lief, laat ons geen tijd verspillen.
Luid nu de lente in en maak me blij.
Dan kan het weer naar hartenlust aprillen.
Ja, jij bent toch de mooiste maand ... voor mei.

Muziek, schilderijen en sculpturen

Onder de naam 'De Nieuwe Passie' presenteert de Bethelkerk Scheveningen een bijzondere versie van het Stabat Mater van Pergolesi. De muziek wordt gecombineerd met een indrukwekkende expositie met schilderijen en sculpturen van kunstenaar Giovanni Dalessi. Hierdoor ontstaat een bijzondere meditatieve voorstelling. Het Stabat Mater wordt uitgevoerd door het orkest van Ars Musica met sopraan Margreet Rietveld en alt Neline Adams, onder leiding van Patrick van der Linden.

ZO. 2 APRIL. 14 U. BETHELKERK SCHEVENINGEN, JURIAAN KOKSTRAAT 175. TOEGANG GRATIS.

De tranen van Bach

Het verhaal gaat dat zijn eigen tranen die op het muziekpapier vielen, Johann Sebastian Bach de inspiratie gaven voor het slotkoor van de Matthäus Passion, *Wir setzen uns mit Tränen nieder*. In de intieme Nieuwe Badkapel brengen het Haags Barokgezelschap en het Haags Matrozenkoor onder leiding van Gilles Michels dit nog altijd ontroerende mees-terwerk.

VRIJ 31. 19 U. NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90. KAARTEN € 25 EN € 12,50 (KINDEREN) VIA HAAGSBAROKGEZELSCHAP.NL.

Op weg naar Pasen

Bezinningsdag ter voorbereiding op de Goede Week onder leiding van pater Vervooren. Deelnemers brengen zelf een lunch mee om samen te delen. Zij zijn ook welkom bij de vastenmaaltijd, waarvan de opbrengst naar het Vastenproject gaat.

WO. 15. 10.30-16.30 U.
VASTENMAALTIJD: 17 U.
PASTOOR VAN ARSKERK, AALTJE NOORDEWIERSTRAAT 4.

AANMELDEN T/M 12 MAART VIA CPS@P4EV.NL OF 070-3257269; GRAAG AANGEVEN OF U DEELNEEMT AAN DE VASTENMAALTIJD.

Concert met Passie

Stichting Molto produceert in samenwerking met de Nieuwe Badkapel een eigen Passie. Muziek van Bach tot Lloyd Webber, poëzie, verhalen, koren, solisten en dans in een prachtige theatrale setting, waarbij de hele Badkapel in passie wordt ondergedompeld. Met medewerking van het Nieuwe Badkapel Passie Koor, speciaal samengesteld voor deze uitvoering.

DO. 23. 20 U. DE NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90. KAARTEN À € 20 VIA NIEUWEBADKAPEL.NL.

FOTO: STEPHAN VIA FLUCKR

Spirituele muziek van Arvo Pärt

In het midden van de Lutherse kerk, slechts verlicht door kaarsen en lampjes op de muziekstandaards, brengt het koor Ludens onder leiding van Raoul Boesten de *Kanon Pokajanen* van Arvo Pärt. De spirituele muziek, gebaseerd op de tekst van een oude boetedoening die stamt uit de zesde eeuw, past goed in de Paastijd. Ook uitgevoerd wordt de wereldpremière van een koorwerk van de Canadese componiste Kara-Lis Coverdale.

30 MAART EN 1 APRIL 20.15 U. (DEUREN OPEN OM 19.45 U.). LUTHERSE KERK, LUTHERSE BURG WAL 7. KAARTEN € 15 EN € 17 VIA STICHTINGKWINTESSENS.NL.

Mini-Matthäus Passion

Geïnteresseerd in achtergronden van Bachs meesterwerk? Het koor Was-senaar Vocaliter brengt delen uit de Matthäus Passion ten gehore, met medewerking van twee solisten en een pianist. Dirigent Wim de Ru licht deze delen met boeiende verhalen toe. Na afloop is er de mogelijkheid na te praten met dirigent en koorleden.

ZO. 26. 15 U. (DEUREN OPEN OM 14.15 U.). DUINZICHTKERK, VAN HOGENHOUCKLAAN 89. KAARTEN € 12,50 VIA VOCALITER.NL.

Mattheuspassie volgens Jan Rot

Als erbetoon aan Jan Rot, die in 2022 overleed, voert het Residentie Bachkoor de Nederlandse Mattheuspassie uit in zijn hertaling. Bachs meesterlijke muziek sleept het publiek mee in het passieverhaal vol verraad, veroordeling en liefde. Rots verfrissende, vindingrijke en respectvolle vertaling geeft een eigentijdse interpretatie van de historische Jezus, omstanders en gebeurtenissen. Daarmee krijgt dit verhaal extra zeggingskracht.

ZO. 19. 11.30-16.30 UUR, GROTE KERK, ROND DE GROTE KERK 12. KAARTEN VANAF € 25 VIA KLASSIEKEMUZIEK.NL.

Van het duister naar het licht

Bachs Johannes Passion is een meesterwerk vol dramatische kracht en theatrale expressie. Om de kracht van het verhaal aan te zetten, kiest het Residentie Kamerkoor onder leiding van Jos Vermunt voor een geënceneerde uitvoering. Het koor en de solisten vertolken daarin het passieverhaal op een beeldende manier onder de titel *Van het duister naar het licht*.

VRIJ. 31. 20 U. KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 4. KAARTEN V.A. € 25 (JONGEREN) EN € 35 VIA BACHENSEMBLES.NL. INFO: TICKETS@BACHENSEMBLES.NL.

FOTO: PHERE

Vroege passiemuziek

Ensemble Archipel voert twee relatief onbekende en vroege passiewerken uit, waaronder het *Oratorio per la Settimana Santa* (ca. 1640), toegeschreven aan Luigi Rossi. Verwant in stijl is *Le Reniement de Saint Pierre* van Marc Charpentier (ca. 1655). Beide stukken ademen de geest van die tijd, waarin de kun-

sten werden ingezet om de christelijke boodschap aanschouwelijker en aansprekender te maken.

ZO. 26. 16 U. PASTOOR VAN ARSKERK, AALTJE NOORDEWIERSTRAAT 6, DEN HAAG. TOEGANG GRATIS, VRIJE BIJDRAGE NA AFLOOP.